Kemikalier bakom flera folksjukdomar

Vi lever i en värld där tiotusentals kemikalier används varje dag. Forskarna har hittills identifierat flera hundra som hormonstörande. De risker kemikalierna innebär för både människa och miljö är underskattade. Det visar en ny rapport från FN:s miljöprogram UNEP och världshälsoorganisationen WHO. Arbetet har letts av professor Åke Bergman, Stockholms universitet.

– Vi presenterar nya belägg för kopplingen mellan hormonstörande kemikalier och flera folksjukdomar, säger Åke Bergman, professor i miljökemi vid Institutionen för material- och miljökemi. Endokrina sjukdomar är vanliga och ökar och vi kan visa på kopplingar till hormonstörande kemikalier. Ökningstakten är sådan att genetiska orsaker inte kan vara enda förklaringen.

I rapporten visar forskarna på störningar som ökar och som kan kopplas till hormonstörande ämnen:

• Cancer – bröstcancer, endometrios, prostatacancer, testikelcancer och sköldkörtelcancer ökar

• Fetma/diabetes – har ökat över hela världen de senaste 40 åren, typ 2-diabetes har mer än fördubblats sedan 1980

• Dålig spermakvalitet och genitala missbildningar hos unga pojkar ökar eller är för vanliga

• Födsloeffekter – låg födelsevikt och avbrutna graviditeter – ökar i många länder

• Bröstutveckling – unga flickor får bröst tidigare, vilket kan leda till bröstcancer

• Sköldkörtelproblem – hos barn ökar de i vissa länder och kan orsaka beteendestörningar

– Den viktigaste globala utmaningen är att hitta sätt att minimera exponeringen för de kemikalier som kan ge störningar på hormonsystem och leda till negativa hälsoeffekter. Detta är ett miljöhot av minst samma dignitet som människans påverkan på klimatet, säger professor Åke Bergman.

Mer kunskap genom bättre metoder

Författarna – 16 forskare från tio länder – framhåller att ytterligare forskning behövs för att förstå sambanden mellan kemikalier, hormonstörningar och specifika sjukdomar, men också att samhället kan åtgärda en hel del redan idag. Vidare pekar forskarna på behovet av att utveckla testmetoder för att öka kunskapen om hormonstörande kemikalier, minska potentiella sjukdomsrisker och minska kostnaderna för hälso- och sjukvården.

Svenskt stöd

Rapporten riktar sig till politiker och andra beslutsfattare och är en uppdatering av 2002 års rapport. Det svenska miljödepartementet, forskningsrådet Formas och Naturvårdsverket har bidragit till rapportens finansiering. Miljöminister Lena Ek medverkar liksom professor Åke Bergman när rapporten officiellt presenteras i Nairobi idag.

Rapporten

Referenser till bakomliggande forskning och hela rapporten “State of the Science of Endocrine Disrupting Chemicals – 2012”. Rapporten innefattar även en summering som primärt riktar sig till beslutsfattare där nyckelområden identifieras liksom förslag på frågor som bör beaktas gällande hormonstörande kemikalier.

Om hormonstörande ämnen

Människans hormonsystem styrs av de endokrina organen som producerar över 50 olika hormoner. De viktigaste är hypofysen, sköldkörteln, bisköldkörtlarna, binjurarna samt könskörtlarna (äggstockar/testiklar). De är avgörande för till exempel ämnesomsättning, fortplantning, immunförsvar och blodtryck. Endokrina sjukdomar är bland annat diabetes, vissa former av cancer och fetma.

De hormonstörande ämnena är många. Kända exempel är PCB, ftalater, bromerade flamskyddsmedel, metaller som bly och kvicksilver samt olika bekämpningsmedel. Ett fåtal har förbjudits och effekterna har varit uppenbara, som förbuden mot DDT och bly i bensin.

Ytterligare information

Sofia Lagergren, pressekreterare, Stockholms universitet, mobil 0722-33 33 85, sofia.lagergren@su.se

HealthWatch.se MILJÖ / 2013-02-19